

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" jūnija numurā 2
- Eksports gada laikā audzis par 21,3% – lielākais kāpums ES 3
- Pašnodarbināto sociālo iemaksu aprēķināšana 2018. gadā 4
- Profesionālas bezmaksas konsultācijas lauksaimniekiem ... 4
- Itāļi novērtē senču mantojumu un apgūst jauno..... 6
- Krūmmellenes jaunākais brālis sausserdis 8
- Merino aitas – labs biznesa pamats ... 10

■ Kas jāievēro, ievācot meža veltes. 12

■ ES lauksaimnieki pret budžeta samazināšanu 13

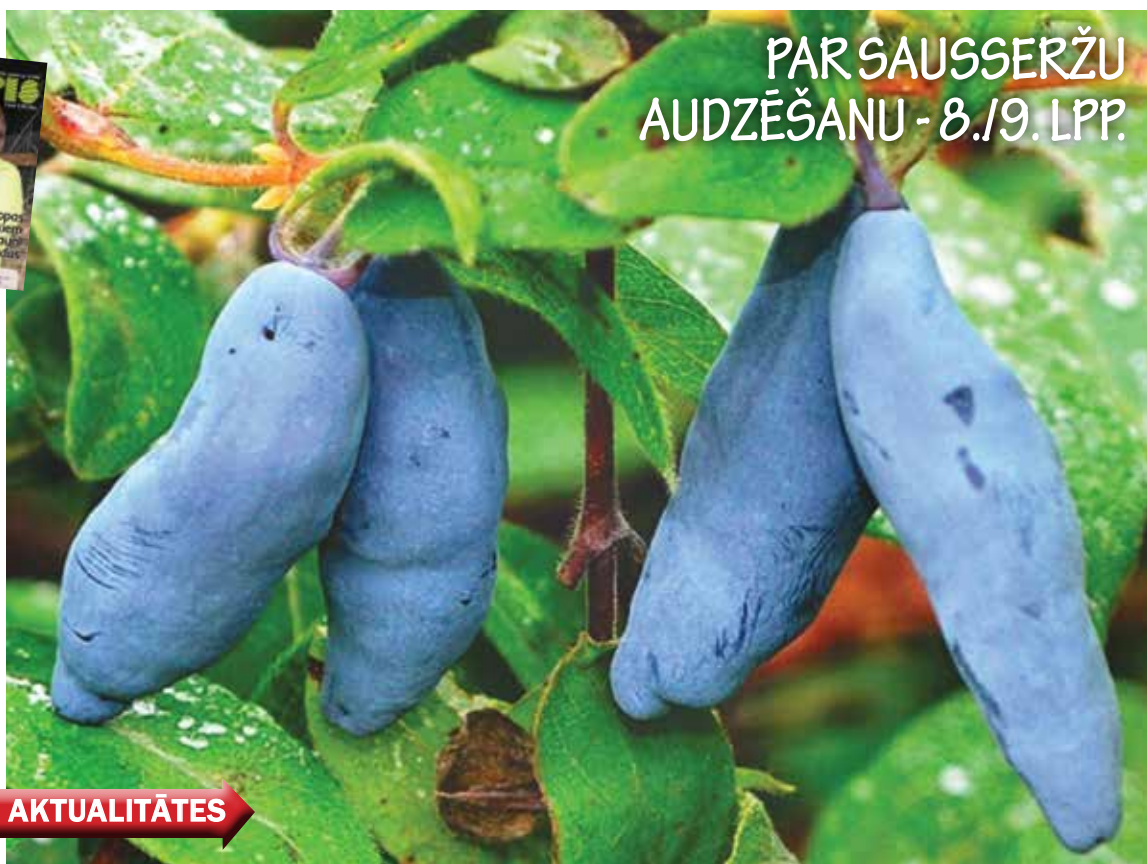
■ EFSA: neonikotinoīdiem Latvijā nav alternatīvas. 13

■ ES aitu audzētāji satraukti par tirgu .. 13

■ Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2018. gada augustā 14

■ Noslēgusies platību maksājumu iesniegumu pieņemšana ... 14

■ Piecu gadu laikā top īsta paraugsaimniecība 15

**PAR SAUSSERŽU
AUDZĒŠANU - 8./9. LPP.**

AKTUALITĀTES

VAIRĀK ATBALSTA MAZSAIMNIEKIEM UN ZINĀŠANĀM

Nākotnes ES Kopējai lauksaimniecības politikai vairāk jāatbalsta mazās un vidējās saimniecības, kam pietrūkst līdzekļu pamatkapitāla atjaunošanai, kā arī jāfinansē zināšanu apguve un konsultāciju pakalpojumi, tā uzskata aptaujātie lauksaimnieki.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (LLKC) sadarbībā ar Zemkopības ministriju (ZM) no 7. jūnija līdz 10. jūlijam veica lauksaimnieku aptauju par Eiropas Komisijas 1. jūnijā publiskotajiem regulu priekšlikumiem nākamajam ES plānošanas periodam. Līdz jūlija sākumam aptaujas anektu bija aiz-

pildījuši vairāk nekā 700 dalībnieku, tādējādi ļaujot izdarīt secinājumus, kādus priekšlikumus aptaujas dalībnieki atbalsta, kādus noliedz, un kāds ir viņu viedoklis par vajadzībām lauksaimniecībā un laukos.

Dati rāda, ka aktīvākie viedokļa pautāji ir cilvēki vecumā no 40 līdz 64 gadiem, otra aktīvākā grupa – no 25 līdz 40 gadiem. No reģioniem visvairāk uz jautājumiem atbildējuši vidzemnieki, tad – latgalieši un kurzemnieki. Mazaktīvākie ir zemgalieši. Pārstāvētās nozares? Vienādi aktīvi ir augkopības, lopkopības un citās nozarēs strādājošie. No aptaujas dalībniekiem 62% strādā konvencionāli, 38% – bioloģiski.

Saimniecību lielums? Visvairāk – 40% ir tādu, kam ir 5–30 ha, nākamā lielākā grupa – 34% saimnieko ar 30–250 ha zemes.

Kāds tad ir viņu viedoklis? Ņemot vērā aptaujas dalībnieku profilu (kas ir atbilstošs Latvijas lauksaimniecības profilam), pārsteigumu nav. Jautājumos, kur skarta taisnīgāka maksājumu sadale, vairākums atzīst, ka pienācis laiks vairāk atbalstīt mazās saimniecības un ierobežot atbalsta apjomu lielajām – vai nu nosakot griestus (EK piedāvā ne vairāk kā 100 tūkst. eiro vienai saimniecībai), vai piemērojot procentuālu samazinājumu, pārsniedzot noteiktu atbalsta summu.

► 2. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" JŪNIJA NUMURĀ

Jūnija sākumā Eiropas Komisija (EK) nāca klajā ar priekšlikumu ES Kopējās lauksaimniecības politikai (KLP) 2021.-2027. gadam. Žurnālā lasiet, ko EK piedāvā, kādas ir galvenās izmaiņas salīdzinājumā ar šo KLP periodu, un, kādi ir nākotnes lauku politikas mērķi.

Arī turpmāk žurnālā detalizēti sekosim līdzī diskusijām par nākotnes lauku politikas veidošanu. Šobrīd skaidrs, ka EK nevēlas atkāpties no uzstādījuma – vairāk atbalsta mazajām un vidējām saimniecībām un priekšrocības tiem, kas strādā ar videi draudzīgām metodēm.

Saimnieku pieredzes rubrikā šoreiz stāsts par to, kā saimnieko z/s "Augstkalni" saimniece Inese Berga Gulbenes novada Lizuma pagastā. "Augstkalnos" bioloģiski apsaimnieko ap 700 ha zemes, audzē ap 300 Šarolē un krustojuma gaļas lopu un apmēram tikpat lielu Holšteinas melnraibo govju ganāmpulku, kur vidējais izslaukums ir bioloģiskās saimniekošanas metodēm ļoti labs – virs 8000 kg no govju gadā.

Piena un gaļas lopu audzētājiem noderēs LLKC Lopkopības nodaļas

vadītājas un žurnāla nozaru redaktores Silvijas Dreijeres padomi ganību ierīkošanai. Turpat arī skaidrojums, kas ir laktoze pienā, kāds ir labs laktozes rādītājs, un, par ko liecina izmaiņas tajā. Lietderīgs būs arī LLKC lopkopības konsultantes Lailas Plītas raksts par dažādiem risinājumiem ventilācijas ierīkošanai fermās.

LLKC ekonomikas konsultants Andris Stepanovs izvērtējis gaļas liellopu ganāmpulka ekonomiskos rādītājus Zālēdāju projekta izmēģinājumu saimniecībās. Kādi ir galvenie secinājumi – lasiet žurnālā. LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītāja Anita Siliņa skaidro, kādai jābūt lopbarībai zīdītājgovīm laktācijas periodā. Turpat lasiet arī informāciju par Latvijā pirmo vaislas jaunbulļu izsoli.

Aitkopjiem noderēs konsultantes Lailas Plītas padomi jēru nobarošanai ganībās, kā arī pieredzes raksts par to, kā Merino aitas audzē bijušie pilsētnieki Iveta un Juris Borģi Gulbenes novada Beļavas pagasta "Upmaliešos".

Latvijas Olu ražotāju asociācijas pārstāve Anna Ērliha raksta par to, kā mājputni jūtas karstā un saulainā laikā, un, kas jādara, lai pasargātu no pārkaršanas.

Zirgu mīļotājiem būs interesan-

ti izlasīt žurnālistes Daces Milleres rakstu, kā saimnieko Sergejs Bertaitis Lēdmanes novada "Ceplīšos".

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2018_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos. **II**

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

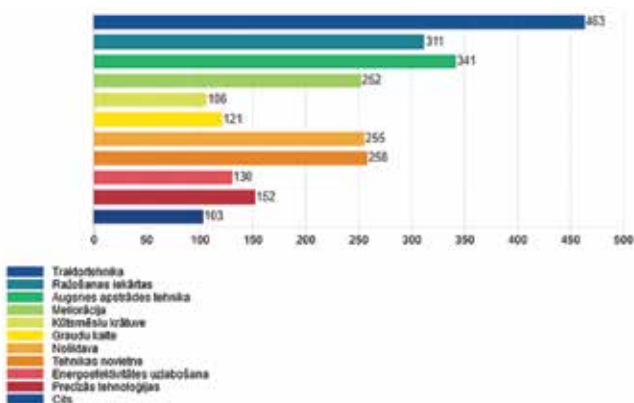
► 1. lpp.

Populārs ir viedoklis, ka jāievieš pārdalošais maksājums, par pirmajiem hektāriem maksājot augstāku likmi. Vairums uzskata, ka ES maksājumi pienākas tikai tiem, kas aktīvi nodarbojas ar lauksaimniecību.

Paužot viedokli par atbalsta intensitāti investīciju projektiem, 90% saka, ka mazajām saimniecībām tā jānosaka ievērojami lielāka nekā lielajām, un jānosaka atsevišķas "aploksnes" finanšu sadalē mazajiem un lielajiem. Arguments – lielās jau sen modernizējušās un, tā teikt, "uzsūtīšanas roku" ES naudas apgūšanā un kļuvušas teju atkarīgas no ES naudas injekcijām, kamēr mazajiem pieeja finansējumam ir krietni apgrūtināta pat elementārai pamatlīdzekļu atjaunošanai. Kopumā 72% aptaujas dalībnieku uzskata, ka jānosaka maksimālais atbalsta apjoms (griesti) vienam atbalsta saņēmējam periodā ne vairāk kā 500 tūkst. eiro.

Aptaujas dalībnieki uzskata, ka investīciju atbalstu nevajadzētu piešķirt tikai specifisku mērķu, piemēram, vides sargāšanas sasniegšanai. Kādas tad ir lielākās vajadzības? Dominē sekojošas: taktortehnika un augsnes apstrādes tehnika, tad seko ražošanas iekārtas, noliktavas, tehnikas novietnes.

Kāda veida investīcijas būtu nepieciešamas jūsu saimniecībā?

EK priekšlikumos daudzas jomas skartas ar prasībām zemiņiem ieviest tādas saimniekošanas tehnoloģijas, kas saudzē klimatu, saglabā dabu un ainavu. Vairums atzīst, ka to var panākt, ieguldot tehnoloģijās, un Eiropai par to jāmaksā. Vaicāti par to, vai saimniecības tālākai attīstībai nepieciešamas zināšanas, vairāk nekā 85% saka, ka jā. Kādas?

► 3. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

EKSPORTS

EKSPORTS GADA LAIKĀ AUDZIS PAR 21,3% – LIELĀKAIS KĀPUMS ES

Latvijas kopējais lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas produktu eksports 2017. gadā salīdzinājumā ar 2016. gadu ir palielinājies par 465 miljoniem eiro jeb 21,3% (attieciņi no 2,177 miljardiem eiro uz 2,642 miljardiem eiro).

ES dalībvalstu starpā tieši Latvijai 2017. gadā salīdzinājumā ar 2016. gadu ir bijis lielākais eksporta kāpums – par 21%. 2017. gadā Latvija lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas produktu eksportēja uz 153 pasaules valstīm.

Latvijas lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas produktu ražotāji ir spējuši kāpināt eksportu un 2014. gadā radušos Krievijas tirgus zudumu lielākoties veiksmīgi aizvieto ar citiem noieta tirgiem gan ES, gan ārpus tās. Vērtējot Krievijas ekonomisko sankciju ietekmētās produktu grupas (piens un piena produkti, liellopu gaļa, cūkgaļa, mājputnu gaļa, desas un tamlīdzīgi izstrādājumi, zivju produkcija, izņemot zivju konservus), var secināt, ka 2017.

gadā eksporta vērtība vairākiem šiem produktiem lielākoties pieauga.

Pozitīvi ir attīstīties siera un sūkalu eksports. Iepriekšējos trīs gados siera un sūkalu eksports nepārtraukti palielinājās, un 2017. gadā siera eksports bija par 55% augstāks nekā 2014. gadā, bet sūkalām – pat par 113% augstāks. Piena un piena produktu eksportā no Latvijas 2017. gadā, salīdzinot ar 2014. gadu, ir apgūti 12 jauni galamērķi. Kopumā 2017. gadā Latvija pienu un piena produktus eksportēja uz 50 pasaules valstīm.

Arī zivju produkcijai, liellopu gaļai un mājputnu gaļai, uz ko attiecas Krievijas embargo, eksports 2017. gadā pieauga. Kopumā zivju produkcijas un liellopu gaļas eksports, salīdzinot ar 2014. gadu, palielinājās attiecīgi par 42% un par 38%. Savukārt mājputnu gaļai pēc diviem gadiem, kad bija vērojams eksporta kritums, 2017. gadā izdevās kāpināt eksportu par 3%, salīdzinot ar 2014. gadu.

Liellopu gaļas eksports sekmīgi ir attīstīties uz Norvēģiju (ja 2014. gadā šo produktu eksports uz Norvēģiju

vispār nenotika, tad 2017. gadā eksporta vērtība bija jau 1 miljona eiro apmērā), kā arī mazākos apjomos uz citām galamērķa valstīm.

Zivju produkciju Latvijas eksportētāji 2017. gadā piegādāja uz 44 pasaules valstīm, un salīdzinājumā ar 2014. gadu ir audzis eksports uz Norvēģiju, Franciju, Lielbritāniju, Nīderlandi, Gruziju, Izraēlu, ASV un citām valstīm.

Arī zivju konservu eksports 2017. gadā uzrādīja pozitīvu pieaugumu, palielinoties uz vairākiem galamērķiem, piemēram, uz Kanādu, Ķīnu, Izraēlu, Japānu, ASV un vairākām ES valstīm.

Latvijas izcelsmes lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas produktu eksporta attīstību papildus citiem aspektiem veicina arī noslēgtie ES un trešo valstu brīvās tirdzniecības līgumi.

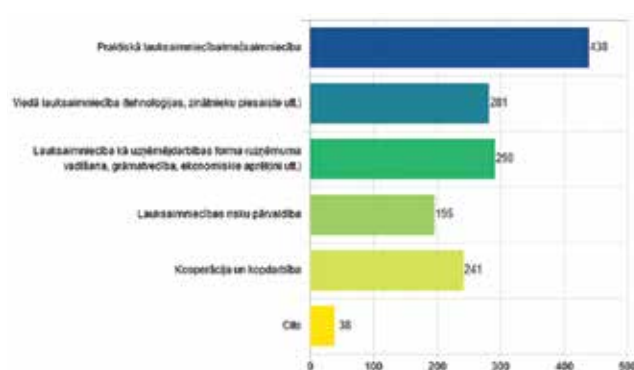
2018. gadā ES plāno noslēgt sarunas par brīvās tirdzniecības līgumiem ar Japānu un Singapūru, kā arī tuvu noslēgumam ir darbs pie līgumiem ar Vjetnamu un Meksiku. **■**

ZM informācija

2. lpp.

Praktiskas un teorētiskas mācības, demonstrējumu plašāka ierīkošana saimniecībās un citu saimniecību piemēru aplūkošana.

Kādas mācību tēmas jums būtu aktuālas turpmāk?

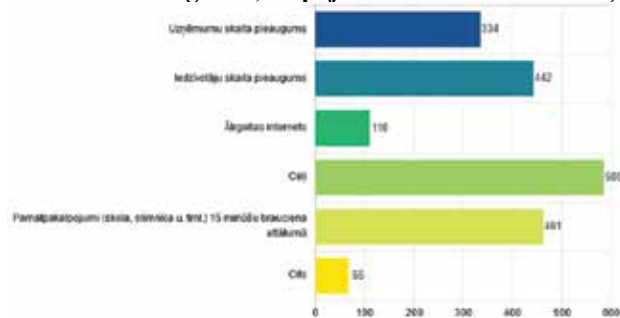
Jautāti, kam nepieciešams atbalsts, lai nodrošinātu tirgu ar vietējo pārtiku, 26% norāda – vietējiem pārstrādes uzņēmumiem, 25% – mājražotājiem, 19% saka, ka bioloģiskajiem ražotājiem, bet 14% domā, ka nepieciešams atbalsts augstas pievienotās vērtības produktiem. Tikpat populārs ir viedoklis, ka palīdzētu atbalsts savas tirdzniecības vietas izveidei.

Kā noturēt jauniešus laukos? 34% saka, ka to var izdarīt ar atbalstu saimniecību pārņemšanai, bet 23% – ka ar atbalstu izglītībai un konsultācijām. Piektā daļa aptau-

jas dalībnieku uzskata, ka nepieciešams finansējums gan saimniecību pirkšanai, gan īpašiem kredītiem.

Vērtējot iespējas veidot plaukstošus lauku apvidus, aptaujas dalībnieki norāda, ka primārā vajadzība ir normāli ceļi.

Kas nodrošinās plaukstošus lauku apvidus (var izvēlēties 3 svarīgākos; iespējamās vairākas atbildes)

Tiktāl viss kārtībā. Kārtībā nav ar uztveri par to, kā mazināt riskus. EK deklarējusi, ka jaunajā periodā valstīm risku vadības sistēmas ieviešana būs obligāta, nevis kā līdz šim izvēles kārtā. Šajā jautājumā mazākums ir tādu, kas pieļauj daļu no ES maksājumiem veltīt tam, lai grūtos laikos būtu līdzekļi, no kā pašiem saņemt atbalstu. Vairums uzskata – vienotu sistēmu nevajag, kas grib, lai apdrošinās. Gan jau sliktos laikos Eiropa (tātad – ES nodokļu maksātāji) par skādi samaksās. Šī ir joma, kur domāšanu nāksies mainīt un rēķināties ar dalību risku vadības sistēmā. **■**

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

PAŠNODARBINĀTO SOCIĀLO IEMAKSU APRĒĶINĀŠANA 2018. GADĀ. 2. DAĻA

Jūlijā pienācis laiks, kad jāsniedz pašnodarbinātā atskaite par otro ceturksni. Vai un kas ir izmainīties laika posmā pēc pirmā ceturkšņa atskaites iesniegšanas?

“Lauku Lapa” marta numurā rakstīju par to, kā pašnodarbinātajiem ir jāaprēķina valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI). Šoreiz pievērsīšos tikai tam, kas ir mainījies vai kļuvis skaidrāks.

Precizējums lauksaimniekiem

Ja pašnodarbinātā **vienīgie ienākumi** ir no **lauksaimnieciskās** ražošanas, tad aprēķins ir tāds pats, kā marta numurā rakstīju – attiecībā uz 5% pensiju apdrošināšanu (PA) aprēķins ir jāveic tikai reizi gadā, gada beigās, sniedzot 2019. gada 1. ceturkšņa atskaiti. Savukārt VSAOI 32,15% jāveic tāpat par ceturkšņiem. **Jaunums** ir tas, ka VID savā metodikā par pašnodarbinātā VSAOI ierakstījis 29. punktā, ka “personai, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produkcijas ražošanu, pārdodot lauksaimniecībā izmantojamu pamatlīdzekli, piemēram, traktoru, gūto ienākumu kvalificē kā ienākumu no lauksaimnieciskās ražošanas”.

Attiecībā uz lauksaimniekiem – zemnieku saimniecību īpašniekiem VID metodikā 1.7.1. un 1.7.2. punktā

PIEMĒRS

	Ienākumi no lauksaimnieciskās ražošanas	Ienākumi no pakalpojumu sniegšanas	Obligāto iemaksu objekts, no kura veic iemaksas līdzšinējā kārtībā	VSAOI 32,15%, eiro	Obligāto iemaksu objekts PA	PA 5%, eiro
Janvāris		400			350 (400-50)	17,5
Februāris		300			300	15
Marts	200	300	430	138,25	0 (300-430)	
Aprīlis	-600	500			0 (500-600)	
Maijs	100				0	
Jūnijs	200	1000	430	138,25	570 (1000-430)	28,5

Paskaidrojumi par aprēķiniem:

Janvāris – atņem 50, jo ienākums nesasniedz 430 eiro.

Marts – lauksaimniecības ienākumu neapliek ar 5% gada laikā, bet, tikai gadam beidzoties, tāpēc 5% tiek aprēķināti no citām nozarēm, kur ienākums ir 300, bet, tā kā kopējais ienākums ir 500 eiro un tiek maksāti 32,15% no 430 eiro, tad ar 5% apliek tikai starpību no 300 mīnus daļas – no 430, kas ir 300, rezultātā 5% nesanāk.

Aprīlis – likumā to neatradīsiet, bet metodika pasaka, ka, ja kopumā abās nozarēs sanāk zaudējumi, neskatoties uz to, ka vienā no tām, atsevišķi skatoties, ir peļņa, tad nemaksā ne 32,15%, ne arī 5%.

Maijs – ienākums ir tikai lauksaimniecībai, līdz ar to 5% maijā nav.

Jūnijs – ar 5% apliek starpību starp pakalpojumu ienākuma 1000 eiro un aplikto 430 eiro, tas ir, 570 eiro.

ir sniegtas **skaidrākas norādes** par to, kādā gadījumā īpašnieks var nebūt kā pašnodarbinātais:

1.7. zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieks ir:

► 5. lpp.

KONSULTĀCIJAS

PROFESIONĀLAS BEZMAKSAS KONSULTĀCIJAS LAUKSAIMNIEKIEM

Bezmaksas individuālas konsultācijas 1500 eiro apmērā ikvienam lauksaimniekam vai mežsaimniekam. Šādu iespēju jau no aizvadītā gada piedāvā LLKC.

Iespēju individuāli saņemt profesionālu bezmaksas konsultāciju radījis Lauku attīstības plāna (LAP) 2014.-2020. apakšpasākums “Atbalsts konsultāciju pakalpojumu izmantošanas veicināšanai”. Tas paredzēts kā praktisks atbalsts lauksaimniekiem ar mērķi veicināt individuālu konsultāciju saņemšanu:

- par saimniecības, uzņēmuma vai ieguldījuma ekonomisko un ekoloģisko rādītāju uzlabošanu;
- par nekaitīgumu klimatam un noturību pret klimata pārmaiņām;
- par savstarpējās atbilstības prasību ievērošanu.

Projekta ietvaros iespējams saņemt konsultācijas augkopībā, lopkopībā, mežsaimniecībā un ekonomikas nozarē.

Lai saņemtu konsultācijas lauksaimniecībā, jāsaazinās ar tuvāko LLKC biroju, savukārt par mežsaim-

niecības jautājumiem – ar Meža konsultāciju pakalpojumu centru.

Eiropas apmaksātās konsultācijas būs pieejamas vēl līdz 2019. gada nogalei. Tādēļ aicinām lauksaimniekus un mežsaimniekus izmantot iespēju saņemt profesionālu bezmaksas konsultāciju savas saimniecības vai uzņēmuma ilgtspējīgas un ekonomiski izdevīgas saimniekošanas nodrošināšanai.

Konsultantu saraksts pieejams www.llkc.lv sadaļā NODERĪGI/ Profesionālas bezmaksas konsultācijas.

4. lpp.

1.7.1. **pašnodarbinātais** – ja zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieks, kas, nebūdam darba tiesiskajās attiecībās ar savas zemnieku (zvejnieku) saimniecības pārvaldes institūciju, pats veic šīs zemnieku (zvejnieku) saimniecības vadības funkciju un šajā saimniecībā nav iecelts pārvaldnieks;

1.7.2. **darba ņēmējs** – ja zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieks ir darba tiesiskajās attiecībās ar savu zemnieku (zvejnieku) saimniecību.

Tātad, lai arī likumā tik skaisti nav ierakstīts, bet vairākkārtēji VID dažādās sarunās ir uzsvēris, ka īpašnieki var arī noslēgt darba līgumu ar savu zemnieku saimniecību, un tad viņi nav pašnodarbinātie.

Ja ienākums nepārsniedz 50 eiro

Arī tiem pašnodarbinātajiem, kuriem nav lauksaimnieciskās darbības, bet ir citas nozares ienākums – aprēķins būvētā nav mainījies, ir tikai precizējums attiecībā uz 50 eiro piemērošanu.

Lai arī ir precizējums, bet tomēr vēl arvien nav līdz galam skaidrs, kā īstenojama likumā par sociālo apdrošināšanu 23.² pantā pieļautā iespēja, ka “ja pašnodarbinātā ienākumi taksācijas gadā nesasniedz 50 eiro, iemaksas pensiju apdrošināšanai var neveikt”. Šajā pantā tiek plānotas izmaiņas, lai skaidrāk to izteiktu ar domu, ka, ja ienākums no gada sākuma nepārsniedz 50 eiro, tad iemaksas (5%) neveic. VID savā metodikā to piemēro šādā veidā:

• **metodikas 18. piemērs** – ienākums janvārī ir 10 eiro, februārī – 10 eiro, martā – 20 eiro, aprīlī – 20 eiro. Pirmais ceturksnī ienākums nesasniedz 50 eiro, tādēļ 5% maksājums nav jāveic. Savukārt aprīlī, skaitot no gada sākuma, ienākums jau pārsniedz 50 eiro, un

tad 5% jāmaksā no pārsnieguma, tas ir, $10+10+20+20=60-50 = \text{no } 10 \text{ eiro}$.

• **metodikas 19. piemērs** – janvārī ienākums ir 20 eiro, februārī zaudējumi –100 eiro, martā ienākums – 420 eiro. Janvārī un februārī 5% nav jāmaksā, jo ienākums nesasniedz 50 eiro, savukārt martā gan jāmaksā, un to aprēķina $20+420-50 = \text{no } 390 \text{ eiro}$. Interesanti, ka februāra zaudējumu šeit neņem vērā.

Faktiski 50 eiro var atskaitīt tikai vienu reizi, un tikai līdz brīdim, kad ienākums mēnesī sasniedz 430 eiro. Tiklīdz ienākums ir 430 un vairāk – tā 50 eiro nav atskaitāms. Uzdevums lasītājam – janvārī ienākums 20, bet februārī 450 – vai 50 eiro vai daļu no tā šajā gadījumā izmanto?

Sociālo iemaksu aprēķins, ja ir dažādas nozares

Nedaudz skaidrāks ir kļuvis aprēķins, ja ir gan lauksaimniecības, gan citas nozares. To var aplūkot VID metodikas 28. piemērā. Ilustrēšu to ar vienkāršāku piemēru.

Tabulā apkopti nepieciešamie lielum aprēķiniem.

Autoratlīdzība un nekustamā īpašuma apsaimniekošana

Piesardzīgiem aprēķinos jāklūst, ja paralēli pašnodarbinātā darbības veidiem vēl tiek saņemta autoratlīdzība un ja pašnodarbinātais nav kā algotais darbinieks kādā citā uzņēmumā. Jo tad arī autoratlīdzība jāskaita klāt ienākumiem, aprēķinot VSAOI 32,15%, bet to nevajag aplikt ar 5% PA, jo 5% ieturēs autoratlīdzības izmaksātājs. Par to vairāk skatieties VID metodikas 28. piemērā. Jāsaka gan, ka šajā piemērā, manuprāt, ir kāda nepilnība attiecībā uz autoratlīdzības aplikšanu ar VSAOI, tāpēc iesaku šādos gadījumos nepaļauties tikai uz metodiku, bet arī sazināties ar VID, vislabāk rakstiskā veidā.

Kā arī, ja pašnodarbinātais nodarbojas gan ar lauksaimniecību un/vai ar citām nozarēm un paralēli ir arī **sava nekustamā īpašuma apsaimniekotājs** (piemēram, iznomā to), tad vajadzētu interesēties VID, kādu VSAOI likmi piemērot, jo pēc metodikā rakstītā noprotams, ka tad visam ienākumam piemēro nekustamā īpašuma likmi. Bet vai tā tiešām ir – jāpārliciecinās. VID konsultante sarunā pa telefonu skaidroja, ka šādā gadījumā pašnodarbinātais varot izvēlēties, kuru likmi piemērot – vai nu parasto 32,15%, vai mazāku, kāda attiecīgi ir nekustamā īpašuma apsaimniekotājiem – 27,27 %. Bet, lasot likumu, tieši to saprast nevar, jo likums izvēli nepiedāvā.

Neskaidrības

Lai arī dažas lietas ir kļuvušas skaidrākas, vēl arvien ir vairākas, kas nav izskaidrotas. Mēs, LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas speciālisti, esam iesnieguši VID ieteikumus, ko vajadzētu papildināt metodikā un kuros jautājumos vajag lielāku skaidrību. Daļa no tiem jau ņemti vērā (jauki, ka VID ir atsaucīgs un uz sadarbību vērst), un ceram, ka arī pārējie jautājumi tiks izskaidroti. Piemēram, kā aprēķināt ienākumu, ja ir divkāršais ieraksts? Kā sadalīt izdevumus pa nozarēm, piemēram, ja ir tādi izdevumi, kuri attiecas gan uz lauksaimniecību, gan citām nozarēm (administrācijas izdevumi, grāmatvedības izmaksas, banka konta izmaksas u. tml.)? Kādā veidā iekļaut izdevumus samaksāto VSAOI un 5% PA gan, ja ir vienkāršais ieraksts, gan, ja divkāršais?

Anda SKADIŅA,
LLKC Grāmatvedības un
finanšu nodaļas grāmatvedības
konsultante
e-pasts: anda.skadina@llkc.lv
tālrs. 63050226

**Makšķerēšanas,
vēžošanas un zemūdens
medību kartes
var iegādāties internetā:
makskeresanaskarte.lv.**

Izplatītājs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, tālr. 29460886.

PIEREDZE

ITĀĻI NOVĒRTĒ SENČU MANTOJUMU UN ĀPGŪST JAUNO

Talsu novada lauksaimnieki arvien vairāk interesējas par bioloģisko saimniekošanu, dabas daudzveidības un vides saglabāšanu. Tāpēc viņi devās pieredzes braucienā uz Itāliju, kurā darbojas Kalnu programma. Tās galvenie mērķi ir unikālo dabas vērtību un cilvēka potenciāla saglabāšana un augstas labklājības nodrošināšana.

Šīs vērtības ir aktuālas arī Latvijas laukos. Zemniekiem interesē, kādu ietekmi uz vidi rada intensīva saimniekošana mazās platībās. Tādēļ Itālijā tika apskatīti divi reģioni, kuros saimniekošana ir atšķirīga, lai varētu gūt daudzpusīgāku pieredzi.

TOSKĀNA

“Molino Paciscopi S.R.L.”

Saimniecības īpašnieki vairākās paaudzēs ir dzirnavnieki un pēdējos 10 gadus specializējas seno graudu šķirņu audzēšanā un pārstrādē. Toskānā lielākoties tiek audzēti olīvkoki un vīnogulāji, taču pēdējo gadu laikā te lielāka uzmanība tiek veltīta graudkopības nozares attīstīšanai. Itāļi uzskata, ka seno graudu šķirnēm ir izcilas garšas īpašības, un tāpēc tie tiek izmantoti pastas un maizes gatavošanā. Šie produkti garšo citādi, taču izcept un sagatavot tos ir grūtāk, jo tajos ir maz glutēna.

Graudu audzēšana prasa mazāk ieguldījumu salīdzinājumā ar Latviju, jo nav nepieciešamas kaltes – graudi izkalst uz lauka. Taču ražība gan ir ievērojami mazāka – 1,5 t/ha. Graudi lielākoties tiek audzēti kalnu nogāzēs, kas apgrūtina to novākšanu, jo kombains var kult tikai virzienā uz leju. Dzirnavas šeit atradās jau apmēram 100 gadus pirms ciema izveidošanas. Te ir ļoti mazas graudu dzirnavas – tikai

vietējiem graudiem. Stundā tiek samalti 150–250 kg graudu atkarībā no to apstrādes veida un cietības. Cena par 100 kg samalšanu ir 15–20 eiro.

Saimniecība ir kooperatīva biedrs, kur apvienojušies 40 lauksaimnieki, no kuriem 35 ir ražotāji un 5 – pārstrādātāji. Kopā visi apsaimnieko 600 ha lielas zemes platības. Kooperācijas biedri gada laikā saražo 900 tonnas graudu. Pamatnosacījumi, lai iestātos kooperatīvā: saimniecībā četrus gadus nevar būt izmantoti ķīmiskie mēslošanas un augu aizsardzības līdzekļi, par ko pārliecinās kooperatīva agronoms; saimniecībā maksimāli var būt 15 ha graudaugu sējumu. Lielākās problēmas zemniekiem sagādā ievērot augu seku.

Kooperatīva vadība strādā brīvprātīgi, bet biedri maksā tikai simbolisku biedra naudu par zīmola izmantošanu. Vienīgais cilvēks, kam tiek maksāta alga, ir agronoms. 10 centi no katra pārdotā graudu kilograma veido viņa algu.

Interesanti, ka itāļiem ir liela interese par rudzu audzēšanu un pārstrādi, tādēļ viņi pabijuši Latvijā, “Ķelmēnu” maizes ceptuvē. Florences universitātes profesoriem bija liela interese par griķu audzēšanu, un tiek plānota turpmāka sadarbība ar LLKC par konsultāciju sniegšanu.

“Podere Lemniscata”

Saimniecība uzsākusi darbību pirms gada. Apsaimnieko tikai 1,5 ha, kuros aug arī olīvkoki. Reģionā, kurā vairums audzē tikai olīvkokus un vīnogulājus, saimniece Andreta Manuela uzdrošinājusies sākt lavandu audzēšanu, bet iekārtoti arī izmēģinājuma lauciņi dažādu aromātisko un garšaugu audzēšanai.

Nesen iegādāts eļļas destilators, no kura iegūst divus produktus – eļļu un ziedūdeni. Tiek gatavotas ziepes, skrub-

ji, aromatizētās un ēteriskās eļļas, svecas. Te var iegādāties jau gatavu kūku maisījumu no senajām kviešu šķirnēm ar lavandas ziedu piedevu. Saimniecībā nodarbojas arī ar biškopību. Tiek piedāvāts medus ar dažādām neierastām garšām – čili, ingveru, lavandu, kurkumu un safrānu. Produkciju var nopirkt saimniecības veikaliņā, bet plānots to realizēt arī mazos tirdziņos.

“Azienda Agricola Quadalti”

Ģimenes uzņēmums, kurš nodarbojas ar aitkopību. Saimniecībā ir 1600 aitas, no kurām 1000 ir slaucamas. Pilna cikla saimniecība, jo paši audzē un gatavo barību aitām. Apsaimnieko ap 400 ha, no kuriem 150 ha ir īpašumā. Saimniecībā iegūst arī atjaunojamo elektroenerģiju, – saules baterijas izvietotas uz aitu novietņu jumtiem, sasniedzot jaudu 180 kW. Saimnieks atzīst, ka tas ir bijis ilgtermiņa ieguldījums un šobrīd var nopelnīt, nedarot neko! Saimniecībā ar aitām pastāvīgi nodarbina 4–5 cilvēkus. Sierotavā strādā 3 cilvēki divreiz nedēļā.

Aitu šķirne ir vietējā *Sarda*, kuras izcelsme ir Sardīnijā un kas esot labākā no piena aitu šķirnēm. Izslaukums 270–280 l gadā no vienas aitas ar tauku saturu 6–6,5% un 5,3–5,8% olbaltumvielu saturu.

Turpat ir savs pārstrādes cehs, kur tiek gatavoti dažādi sieri un jogurts. Trešdaļu no saražotā piena pārstrādā paši, pārējo pārdod. Sieru realizē vietējos veikalos, 90% produkcijas – reģionā. Sierus nogatavina 6 līdz 24 mēnešus 6 °C temperatūrā ar 82% gaisa mitrumu. Sieri ir ar dažādām piedevām – pipariem, pistācijām, valriekstiem, rozmarīnu.

► 7. lpp.

◀ 6. lpp.

DIENVIDTIROLE

Šajā reģionā apmeklējām trīs saimniecības, kuras iekļaujas Dienvidtiroles zemnieku apvienībā. Tā ir lielākā zemnieku nevalstiskā organizācija Itālijā, kurā ir apmēram 21 tūkstošs biedru. Mērķis ir nostiprināt zemnieku ekonomisko, sociālo, kultūrálo un politisko ietekmi un pārstāvēt tās locekļus dažādās organizācijās. Apvienības zīmols ir "Roter Hahn", kas tulkojumā nozīmē "sarkanais gailis".

"Fischerhof"

Ģimenes uzņēmums, kurā visi ir nodarbināti. Apsaimnieko 5,5 ha. Tas nav daudz, taču šim reģionam raksturīgs saimniecības lielums. Puse no teritorijas aizņem vīna dārzi, otru pusi – dažādi augļu koki.

Saimniecībā ražo 10 veidu grapas, 15 degvīna un 15 liķiera veidus. Šobrīd izveidots jauns produkts – rums. Degvīna ražošana dod vislielākos ieņēmumus. Gadā tiek saražots 20 000 dzēriena pudeļu. Audzē ēdamo ābolu šķirnes *Pink Lady*, *Gala* un citas. No saražotās produkcijas 80% pārdod kooperatīvam, 20% tiek pārstrādāti vīnā. Ābeles ir aplūktas ar melniem tīkliem aizsardzībai pret krusu. Produkciju pārdod restorāniem, vīnotavām, Ziemassvētku tirdziņos. Saimnieks Martins Maurahers saimniecību pārņēmis no sava tēva, un arī pats saimniekošanai plāno nodot saviem bērniem.

"Fischerhof" vīnogu lauki

"Obertimplerhof"

Saimniecība atrodas idilliskā ielejā, 1280 metrus virs jūras līmeņa. Cūkas aug brīvā dabā, un barība sagatavota bez ģenētiski modificētiem organis-

miem. Tas garantē augstvērtīgas gaļas iegūvi, un īpašnieks Frances Inerhofers ir ļoti lepns par šādu audzēšanas metodi. Tiek izmantotas tradicionālas apstrādes metodes un roku darbs, lai iegūtu dažādus spēka un desu izstrādājumus. Piedāvājums ir veicinājis ļoti bagātīgu apmeklētāju skaitu.

Tā ir maza saimniecība, tikai 2 ha zemes īpašumā, trešo hektāru nomā. Saimniecībā aug 100 cūkas. Sivēnus iepērk par 115 eiro un audzē gadu. Lielākoties baro ar granulām, rudens pusē – ar kartupeļiem un ganībās pļauto zāli. Sivēni aug brīvā dabā, arī ziemā, kad sasnieg sniegs, tie labprāt uzturas ārā, ir veselīgi. Saimnieks atzīst, ka pēdējo 3 gadu laikā ir tikai daži kritušie. Veterinārijai iztērēts ap 300 eiro.

Sākumā gaļu notur trīs nedēļas sausā sālī, tad divus mēnešus kūpina aukstos dūmos 17–18 grādos, pēc tam vēl vienu gadu vēdina. Ilgstošo procesu rezultātā produkta sākuma svars samazinās līdz pat 60%, tādēļ pārdošanas cena ir augsta 21–30 eiro kilogramā. Visa produkcija tiek pārdota uz vietas saimniecībā. ■

SECINĀJUMI

- Lielākā daļa apmeklēto saimniecību saimnieko bioloģiski, taču nesakārto dokumentāciju, lai iegūtu apliecināšanu sertifikātu, bet tas nemazina klientu daudzumu;

- Arī nelielās platībās ar pāris hektāriem var izdzīvot un uzturēt ģimeni;

- Saimnieki savstarpēji kooperējas, un ir pieejams dāsns reģiona pārvaldes sniegtais atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem, kas vēlas palikt un saimniekot kalnos;

- Spēcīga seno tradīciju saglabāšana gan audzēšanas, gan pārstrādes tehnoloģijās;

- Itāļi vēlas apgūt jaunas lietas, tādēļ viņi bija priecīgi par gūtajiem kontaktiem Latvijā, lai varētu konsultēties par rudzu un griķu audzēšanu.

Brauciena dalībnieki atzina, ka bijis vērtīgi uzzināt, kā laukos saimnieko itāļi. Pārsteidza, ka, neskatoties uz kalnaino, grūti apstrādājamo zemi, tiek izmantots ikviens brīvais zemes plekītis. Atzinīgi novērtējama itāļu nopietnā attieksme pret senču mantojumu, vēlme to saglabāt un turpināt iesākto. Latviešiem arvien vairāk vajadzētu novērtēt kooperācijas nozīmi lauksaimniecībā un biežāk atļauties būt tikpat neseidzīgiem un dzīvespriecīgiem kā itāļi.

Pieredzes apmaiņas brauciens tika organizēts Lauku attīstības programmas (LAP) investīciju pasākuma 2014.-2020. gadam "Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi" apakšpasākuma "Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi" ietvaros.

Plašāk: <http://ejuz.lv/k2j>

Jolanta SŪNA-STRAUTIŅA,
LLKC Tālākizglītības nodaļas
izglītības projektu vadītāja
e-pasts: jolanta.suna@llkc.lv
tāl. 22018942

Katrīna KĻIMOVSKA,
LLKC Talsu nodaļas
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts: katrina.klimovska@llkc.lv
tāl. 27511117

DĀRZKOPIBA

KRŪMMELLENES JAUNĀKAIS BRĀLIS SAUSSERDIS

Pasaulē ir daudz sausseržu sugu. Lielākā daļa ir pazīstamas kā dekoratīvās kultūras, un tikai divas no tām ir pazīstamas kā ēdamās sugas.

Viens no tiem ir ēdamais sausserdis (*Lonicera edulis*). Tā izcelsme sakņojas Austrumsibīrijā un Tālajos Austrumos. Krūms ir līdz 1,5 m augsts, izplests. Lapas līdz 6 mm garas, izplestas, ar matiņiem. Ziedi sīki, piltuvveida, 10–12 mm gari. Augļi eliptiski, ar saldskābu vai saldu garšu, ar vāji izteiktu rūgtumu vai pilnīgi bez tā.

Savukārt Kamčatkas sausserdis (*Lonicera kamtschatika*), kā nosaukums rāda, ir sastopams Kamčatkā un Kuriļu salās. Krūms līdz 1 m augsts, izplests. Lapas lielākas – 6–10 mm, kas klātas ar bieziem matiņiem. Ziedi plati, piltuvveida formas, 15–20 mm gari. Augļi ieapaļi, eliptiski.

Selekcijas darbā tiek izmantotas vēl citas sausseržu sugas, kuru ogas uzturā netiek izmantotas, jo tās ir rūgtas un sīkas.

Pašlaik komercplatības visaktīvāk veidojas Kanādā un Polijā, arī Lietuvā. Pirmās bezdelīgas parādās arī Latvijā. Tā kā šķirņu klāsts ir vairāk nekā iespaidīgs, ir, no kā izvēlēties.

Sausseržu pozitīvās īpašības

- Sausseržu lielākās priekšrocības ir to ilgmūžība. Tos var audzēt pat 20–25 gadus, bet, veicot pilnīgu visu dzinumu nogriešanu, var sekmēt to pilnīgu atjaunošanos. Veiksmīgi saimniekojot, sausserži ar garšīgām ogām varēs piecēt praktiski veselu cilvēku paaudzi.

- Otra sausseržu priekšrocība ir to pieticība, jo atšķirībā no krūmmellenēm, kas ir ļoti prasīgas pret augšanas apstākļiem, sausseržus var sekmīgi audzēt dažāda tipa minerālaugsnes, lai gan smagas, necaurīdīgas māla augsnes tomēr nebūs īsti piemērotas to audzēšanai. Sausserži ir pietiekami plastiski arī pret augsnes skābumu. Tie augs, sākot no

viegli skābām līdz neitrālām augsnēm.

- Trešā to priekšrocība ir agrūnums. Latvijas apstākļos ogu ienākšanās laiks ir 10–12 dienas pirms pirmajām (lauka apstākļos) audzētajām zemenēm. Tādējādi sausserža oga ir pelnījusi uzmanību jau ar to vien, ka ir agrākā Latvijas apstākļos iegūstamā ogu kultūra. Tātad, audzējot šīs ogas, iespējams nodrošināt agrāku svaigo ogu patēriņu Latvijā.

Tā zied sausserdis

Foto: Māris Narvils

Sausserži gatavi novākšanai

- Ogas ir vērtīgas, tās satur daudz kālija, vairāk ir tikai brūklenēs. Ogās ir augsts fosfora, kalcija un dzelzs saturs. Vērā ņemams ir arī C vitamīna saturs 40–60 mg 100 g⁻¹, tās satur vairākus B grupas un P, PP vitamīnus. Sausseržu ogas ir vērtīgas ar to, ka satur dažādas bioloģiski aktīvās vielas, piemēram, antociānus, P aktīvās vielas.

Tās droši var uzturā lietot diabēta slimnieki, jo ogas satur viegli sagremojamo cukuru – glikozes un fruktozes veidā. Tās satur tādas diētiskas vielas kā sorbītu un inozītu (līdz 4%). Ogās ir augsts organisko skābju saturs (līdz 3%).

- Vēl viena sausseržu priekšrocība ir tā, ka, lai arī daļa no šķirnēm sākotnēji aug salīdzinoši lēni, tomēr pēdējo gadu selekcija ir panākusi, ka tie varbūt arī gana ātrāžīgi, ja iestāda divgadīgu dēstu, uz lauka ogu ražošanu tad sāksies otrajā gadā pēc iestādīšanas.

- Ēdamos sausseržus ir viegli pavairot kā ar koksnaļiem, tā zaļajiem spraudeņiem. Tas nozīmē, ka stādāudzētavām nesagādās īpašas pūles savairot lielāko daļu šķirņu, izņemot aizsargātās šķirnes.

- Sausseržiem pagaidām nav īpaši nozīmīgu kaitēkļu. Par slimībām runājot, izturīgākās ir šķirnes, kas veidotas uz Kamčatkas sausserža bāzes, mazliet vairāk slimo ēdamā sausserža šķirnes.

- Šķirnēm ir laba ziemcietība arī Latvijas apstākļos, tomēr, iespējams, ka ne pilnīgi visas šķirnes būs audzējamas visā Latvijas teritorijā.

- Tiem ir visi priekšnosacījumi, lai kļūtu par pilnvērtīgu komerc kultūru, jo daļa šķirņu, kuras veido stāvu vai pusstāvu krūmu, ir piemērotas mehāniskai novākšanai. Novākšanai var izmantot tos pašus kombainus, kurus lieto upeņu, jāņogu, ērkšķogu un aroniju novākšanai, lai gan nelielas īpatnības pastāv. Vistālāk mehanizētās novākšanas jomā ir tikusi Polija.

► 9. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Foto: Māris Narvils

Sausserži Polijā, Skiernovices dārzkopības institūtā

◀ 8. lpp.

Iemesli, kas varētu būt par šķērslī, lai sausserdis strauji izplatītos Latvijā

- Samērā konservatīvi patērētāji, tādēļ būs daudz enerģijas un līdzekļu jāiegulda izglītošanas darbā. Tie ir dažādi semināri, atklātās lauka dienas, klientu dienas.

- Spēja sadarboties ir smags klupšanasakmens vienai lielai daļai audzētāju. Svarīgi, ko spēš veikt atsevišķi audzētāji un veidojošās audzētāju kopas – ražotāju grupas vai kooperatīvi.

- Mārketinga aktivitātes būs ļoti svarīgs elements, jo Latvijas tirgus ir mazs, tādēļ sākums noteikti sakņosies ogu tiešajā pārdošanā, tirdziņos, taču to kapacitāte ir ierobežota, un ātri audzētāji cits citam būs konkurenti. Izeja tomēr ir lūkoties pārstrādātāju virzienā un atkal, droši vien, ka tā būs maza apjoma pārstrāde, jo, acīmredzot, lielos pārstrādātājos interesi radīt būs daudz grūtāk, jo tie parasti izmanto liela apjoma un "lētas" cenas izejvielu piedāvājumus no tās pašas Polijas. Ja darbs veidotos organizēti, ātri būtu iespējams konkurēt ar poļiem, taču jau tagad tam ir jābūt biznesa plāna līmenī ar visdrīzākajā laikā paredzamu, saņemamu atbalstu. Cik tas mūsu valstī iespējams, ir jautājums.

- Šķirņu izvēle stādot. Īpaši svarīgs jautājums, jo starp šķirnēm ir lielas atšķirības ne tikai ogu lieluma un garšas ziņā, bet arī miziņas biežumā, kas visbiežākajā ziņā ietekmēs to, vai ogas būs jāvēc ar rokām, vai tomēr tās varēs vākt ar kombainu. Svarīgs ir ogu novākša-

nas laiks, jo ir šķirnes, kas nogatavojošies izteikti birst.

- Nav izslēgts, ka, plātībām pieaugot, var parādīties vairāk un būtiskāki kaitīgie organismi.

- Stratēģijas izvēle, zinot cik dažkārt cilvēki Latvijā mēdz iešūpoties kādām aktivitātēm, septiņreiz un vairāk pār-mērot. Domāju, ka integrētā šo ogu audzēšana šī iemesla dēļ diez vai būs rentabla, ko redzam pēc Polijas piemēra, kas aizņem lielāko daļu no integrēti audzēto ogu tirgus. Tādēļ vairāk jālūkojas bioloģiskās audzēšanas virzienā, kur iespējas ir daudz plašākas, un poļu audzētāji īpaši nealkst to apgūt, tikai 2% no visām ogām, kas tiek izaudzētas Polijā, ir audzētas bioloģiski.

Kādas tad ir sausserža ogas? Ēdamo sausseržu ogas ir zilā krāsā, ar izteiktu apsarmi. Pēc krāsas tās var atšķirt no citām to sugām, kurām ogas nav ēdamas vai var būt pat indīgas. To garša var variēt diezgan plašās robežās. Ir gan saldākas, gan skābākas. Ja selekcijā par pamatu ņemta Kamčatkas sausserža suga, tad ogām būs viegli rūgtena, nedaudz savelkoša garša. Šo šķirņu grupa vairāk būs piemērota dažāda veida pārstrādei, mazāk – svaigam ogu patēriņam. Ogas spēcīgi krāso, tāpat kā savvaļas krūmmellenes, tādēļ var tik izmantotas kā dabiska krāsviela visdažādākajiem nolūkiem. Selekcijas rezultātā krustojot, ir izveidotas ļoti dažādas un gana daudzveidīgas ogu formas. Tās ir olveida, mucveida un zvanveida formas. Visinteresantākās ir garenās formas

ogas, sākot no izstieptas formas, kas ir sašaurināta uz abiem galiem, un beidzot ar "savērtām" ap savu asi. No malas tā izskatās kā "sabuktētas". Šī dīvainā izskata dēļ dažkārt uzskata, ka ar tādām ogām kaut kas nav kārtībā, taču tā ir tikai šķirņu īpatnība. Ogu garums var būt no 1,5 cm un līdz pat 3 cm un vairāk. Svarā ziņā tas ir no 0,8–1,5 g. Ogas ir izmantojamas visdažādākajiem nolūkiem, sākot no ievārījuma un želejas pagatavošanas, līdz sukādēm un

vīna darināšanai. Žāvētas var tikt izmantotas dažādos "fitnesa" žāvēto augu maisījumos. Ogas būtībā patērīnā ir tik "jaunas", ka vēl tikai gaida Eiropas Komisijā lēmumu augustā par to iekļaušanu pārtikā izmantojamo augu sarakstā. Polijā šogad novāktās ogas visas ir nonākušas saldētavās un gaida savu stundu, kad varēs oficiāli nonākt pārstrādē.

Augšanas prasības

Sausserži ir salcietīgi, ko pirmo gadu izdevās novērot savā dārzā, jo no vairāk nekā 30 sausseržu šķirnēm bez īpašas piesegšanas pārziemoja visi, izņemot vienu. To salcietība varbūt pat ekstrēmi augsta, līdz -45 °C, tāpēc tos var audzēt pat ziemeļos, aiz Polārā loka. Taču dažkārt, tā kā to miera periods ir ļoti īss, ilgstoši atkušņi un pēc tam uznākušais sals var radīt bojājumus. Pavasara salnas tie iztur sekmīgi, pat līdz -8 °C. Atceramies, kāda 2017. gadā bija veģetācijas perioda otra puse rudens un ziemas sākumā. Augi sekmīgi pārdzīvoja ilgstošu atrašanos ļoti lielā slapjumā. Sausserži ir vieni no pirmajiem, kas dārzā pamostas, tikko vidējā diennakts temperatūra pārsniedz +3 °C, tā tie sāk plaukt. Interesanti, ka lapas plaukst pirmās, un tikai tad ziedi. Tā kā sausserži ir svešapputes augi, tad, lai tiktu pie ražas, ir nepieciešams stādīt dārzā vairākas šķirnes, jo tikai tā varēs iegūt labu ogu ražu. Bites un citi apputeksnētāji labprāt apmeklē šos ziedus. ■

Turpinājums sekos.

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības
nodaļas vecākais
spēciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tāl. 29609943

LOPKOPĪBA

MERINO AITAS – LABS BIZNESA PAMATS

Pilsētnieki IVETA un JURIS BORĢI saimniekošanu laukos Beļavas pusē sāk ar Merino šķirnes aitas, nodrošinot sev iztikšanu un iespējas attīstīties.

“Upmalieši” ir lauku sēta ļoti skaistā vietā, pilskalna tuvumā, milzīgu koku ieskauda dabas lieguma teritorijā ar pūču, sikspārņu un vāveru klātesamību. Netrūkstot arī lapsu, bet to atbaidīšanai pagalmā skan radio. Kūmiņiem šī mūzika nepatīkot, un tas nozīmē, ka “Upmaliešu” dzīvā radība ir drošība. Pagājušā gadsimta sākumā te dzīvojis viens no Gulbenes puses baroniem, bet kolhoza laikos atradies dārzniecība. Par to vēl liecina liels dārzs ar saldo ķiršu kokiem un siltumnīcas pamati, uz kuriem Iveta un Juris, iespējams, nākotnē būs aitas jaunu kūti.

No Jelgavas uz Beļavu

- Kā pilsētnieki izlēma audzēt aitas?

Iveta: - Vispirms sapratām, ka no centra dzīvokļa gribam pārcelties uz laukiem, kur veselīgā vidē augt mūsu bērniem. Sākām prāt, ko audzēsīm. Izvēlējamies aitas un nopirkām grāmatu. Tad Rāmas izstādē notika seminārs par aitkopību, kur uzstājās profesore Daina Kairiša. Mēs ar Juri kā īsteni aitkopji nosēdāmies pirmajā rindā, lai dzirdētu un pierakstītu visu. Līdztekus meklējām savus laukus.

- Jūsu aitkopības pieredzē patlaban rit tikai ceturtais gads, bet esat jau ieguvuši bioloģiski sertificētas saimniecības statusu.

- Mums bija mērķis, uz ko stingri gājām. Ja dara, tad dara. “Upmaliešos” būs akreditācija šķirnes saimniecības statusa iegūšanai, un, iespējams, ka mums būs Latvijā otrā Merino aitu tīršķirnes saimniecība.

Savas aitiņas mēs nopirkām no SIA “3D development” Ērgļos, kas ir šobrīd vienīgā tīršķirnes saimniecība. Teķi nopirkām izsolē Aitu kontrolnobrašanas un kontrolizaudzēšanas stacijā “Klimpās”. Šim teķim jau nāk pasaulē mazbērni, tādēļ jādodomā par jauna vaislinieka iegādi.

Foto: Iveta Tomsone

Visa ģimene vienkopus – Juris ar Uvi, Iveta un Rēzija pie sava lepnuma – Merino aitas

IVETA UN JURIS BORĢI

- bioloģiski sertificētas saimniecības “Upmalieši” īpašnieki Gulbenes novada Beļavas pagastā;
- nodarbojas ar Vācijas Merino vietējās (VMV) šķirnes aitu audzēšanu;
- trīs gadus strādājuši, lai šovasar iegūtu VMV tīršķirnes saimniecības statusu;
- kopā ar jēriem un jaunaitām ir ap 70 dzīvnieku, no tiem 35 aitu mātes;
- aitu auglība 200%;
- apsaimnieko 10 ha zemes, no mā 20 ha;
- piešķirts M3 statuss – no slimībām brīva saimniecība;
- Iveta darbojas LLKC aitkopju interešu grupā Balvu novadā.

- Kā tiek līdz akreditācijai?

Juris: - Tik vienkārši, ka gribu un vajag, nav. Pa šiem gadiem esam ļoti rūpīgi visu dokumentējuši, svēruši, mērījuši, brāķējuši un vēl, un vēl. Mums ir vajadzīgi augstas kvalitātes dzīvnieki, nevis daudzums. Tādēļ pagaidām nav realizējusies sākotnējā iecere, ka būs 90 aitu mātes. To gan šobrīd varam secināt, ka izvēle uz Merino bija ļoti pareiza, ja būtu sākuši audzēt ‘Latvijas tumšgalvi’ vai kādu citu šķirni, varbūt jau būtu bankrotējuši.

Ātraudzīgas un smagas aitas

- Kāds ir Merino šķirnes ekonomiskais pamatojums?

- Mūsu gadījumā jau tiktāl pieaugušu jēru pārdošana pavasarī, ka jaunais saimnieks aitas – gandrīz gadu vecas –, var lecināt rudenī. Mūsu aitas jēri dzimst rudenī, un mēs tos audzējam līdz nākamā gada pavasarim.

► 11. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 10. lpp.

Jā, var teikt, ka tas sanāk dārgi, jo visu ziemu jābaro. Taču tādu, gandrīz pieaugušu, aitu var dārgāk pārdot, un galarezultātā iegūst mūsu naudas maks.

- Jums patlaban ir ļoti savdabīga aitu kūts, pielauju, ka Latvijā vienīgā tāda, – zem dzīvojamās mājas.

- Jā, tas ir interesants fakts, bet ne mūsu izdomāts. Māju ar kūti zem tās jau nopirkām. Taču savs labums arī. Aitu lielais vairums dzīvojas fermā pielāgotā šķūnī, bet zem mājas esošajā kūtī ir dzemdību zāle, *bērnudārzs* – aizgaldiņi katrai aitu mātei ar jēriem un silta ziemas mītne vaislas teķim. Mēs, mācoties no profesores Dainas Kairišas un profesores Genovefas Norveles, uz klausot mūsu aitu pārraudzes Ilzes Miķelsones norādījumus, tāpat aprunājoties ar citiem aitkopjiem, secinājām, ka tur, kur jēri dzimst vienā lielā kopīgā aitu barā, neizbēgama ir gan krišana, gan nepieņemšana. Mūsu savdabīgajā kūtī katra aita pēc dzemdībām ar saviem jēriem nodzīvo aptuveni nedēļu, kamēr pilnībā sarod. Pēc tam pārdzenam uz lielo novietni. Tpu-tpu, līdz šim problēmu nav bijis.

- Ko jūsu aitas ēd?

Iveta: - Zāli, sienu, skābsienu, graudus. Sākumā esam palutinājuši ar burkāniem, bietēm.

- Kā jūs palielītu Merino šķirni?

- Skaistas, ātraudzīgas, gādīgas mātes, garšīga gaļa. Nesezonāla meklēšanās. Aitas divos gados var atnesties trīs reizes. Jēriem dzīvsvāra pieaugums

Foto: Iveta Tomsone

Merino šķirnes aitu māšu ganāmpulks

ir vidēji 350–400 gramu diennaktī, bet, vērtējot jēru pieaugumu 70 dienās, Merino ir vidēji par 35% smagāki nekā 'Latvijas tumšgalves' jēri. Pieaugusi aita sver 80–90 kilogramus, bet dažāpat 110. Interesanti, ka brāķētās aitas no mums nopērk cilvēki, kam vajag *dabis-*

ko plāvēju uz vienu vasaru. Kad darbiņš padarīts, rudenī var tik arī pie gaļas.

- Jūs joprojām mācāties būt aitkopji?

- Jā. Kursi, semināri, grāmatas, internets. Apgūstam visu, cik iespējams un kur vien varam aizbraukt. Sākotnējo mērķi – turēt 90 aitu mātes, esam nedaudz pāvirzījuši tālāk, bet kādas 60 gan būs. Ja izdosies nopirkt vēl zemi, tad aitu skaits arī pieaugs. Būtiski, ka cilvēkiem ir interese par Merino šķirni, jo mums prasa teķišus krustšanai ar 'Latvijas tumšgalvi' gaļas īpašību un kautsvāra iznākuma dēļ. Merino aitas ir smagas un lielas.

- Par darbu ārzemēs vairs nedomājat?

Iveta: - Mēs izlēmām pārcelties uz laukiem. Varbūt kādreiz mūsu iesākto turpinās bērni Rēzija vai Uvis.

Juris: - Esam Latvijas patrioti. Pārceļoties uz šejieni, nekādu bagātību saraušanu jau arī neplānojam. Laukos nav viegli, bet strādājam, darbojamies, un visam pietiek. ■

Ilze Galkina

Raksts no LLKC žurnāla
"Latvijas Lopkopis"

Foto: Iveta Tomsone

Juris Borgis atzīst, ka labus rezultātus ganāmpulka izkopšanā varējuši panākt, pateicoties ļoti labam vaislas teķim

MEŽSAIMNIECĪBA

KAS JĀIEVĒRO, IEVĀCOT MEŽA VELTES

Jūlijs ir laiks, kad ienākas lielākā daļa no dabas vēltēm – ogas, sēnes, un mēs dodamies tās ievākt. Aptaujas liecina, ka 82% Latvijas iedzīvotāju labprāt izmanto iespēju atpūsties mežā. Pirmajā vietā ir sēņošana, otrajā – ogošana.

Ikvienam ir tiesības vākt savvaļas ogas, augļus, riekstus un sēnes valsts un pašvaldību mežos, ja nav noteikti ierobežojumi. Savukārt privātie meža īpašnieki var uzlikt ierobežojumu ieiēt vai iebraukt sava īpašuma teritorijā, vērstoties ar iesniegumu pašvaldībā. Pēc pašvaldības akcepta brīdinājuma zīmes jāizvieto redzamās vietās ap īpašumu, kas ietekmēs arī sēņotāju un ogotāju tiesības pārvietoties. Ar transporta līdzekli mežā drīkst pārvietoties tikai pa ceļiem un dabiskām brauktuvmēm. Uzturoties mežā, jāievēro ugunsdrošības un meža aizsardzības noteikumi, nenodarot kaitējumu mežam, augiem un dzīvniekiem.

No kā jāuzmanās ogojot

Pirms dodaties ievākt augus vai ogas, noteikti vajadzētu izpētīt indīgo augu un ogu sarakstu. Latvijā savvaļā sastopamas ap 100 indīgo augu sugu!

Biežāk sastopamās indīgās ogas mežā ir čūskogas, maijpuķītes, mugurenes ogas. Indīgās ir visas auga daļas, bet jo īpaši lapas un ogas. Ogošanas laikā jāuzmanā bērni, pastāstot, ka ne visas ogas ir ēdamas, un parādot tās dabā. Skaistas, bet ļoti indīgās ogas ir

bebru kārkliņam, tās satur solanīnu. Ir gadījumi, kad ar tām saindējas bērni.

Mežā ļoti indīgs augs ir parastā zalktene jeb meža ceriņš, tas zied pavasarī skaistiem ziediem, indīgs ir viss augs, īpaši augļi un miza. Saindēšanās simptomi var parādīties jau pēc vienas ogas vai lapas apēšanas, bet vairākas var izraisīt nāvi. Vēl mežā izteikti indīgs augs ir Eiropas segliņš ar skaistiem augļiem, kas ir ļoti indīgi. Bērni var saindēties, apēdot tikai divus augļiņšus! Sarkanā plūškoka ogas satur zīlškābi, arī ar tām var saindēties. Rudens pusē līdz salnām indīgas ir arī irbeņu ogas.

Kad sākas sēņu sezona

Vasaras otrajā pusē sākam gaidīt iecīnīto meža velti – sēnes. Visiem zināms, ka ir daudz un dažādu sēņu un ka ne visas ir ēdamas. Sēņojot noteikti jāpatur prātā, ja par sēni ir kaut mazākās šaubas – neņemam un neēdam!

Pirms sēņošanas noteikti derētu iepazīties ar indīgo sēņu grupām, it īpaši mušmirēm, kuras ir sastopamas daudz dažādos veidos un jaunas viegli sajaukamas ar citām ēdamām sēnēm.

Zaļā mušmire tiek uzskatīta par Latvijas indīgāko sēni. Dažreiz tā aug arī tai neierastās vietās, piemēram, pie ozoliem, kastaņkokiem un priedēm. Salīdzinoši daudz tās atrodamas Latvijas rietumu daļā.

Baltajā mušmirē indīgās vielas ir nedaudz mazākā koncentrācijā nekā zaļajā mušmirē. Neskatoties uz to, arī baltās mušmires apēšana bieži beidzas letāli vai ar smagiem aknu un nieru bojājumiem.

Citas sēnes, piemēram, porcelāna tintene ir indīga kopā ar alkoholu. Indīgā atmatene ir indīga, izraisa gremošanas traucējumus, vemšanu un galvassāpes. Prātā jāpatur fakts, ka saslīmt var arī no ēdamām sēnēm, piemēram, uzturā lietojot bojātas, vecas, piesārņotas vietās augušas sēnes.

Kā orientēties mežā?

Staigājot sēnēm un ogām pa pēdām, nemanot var apmaldīties, tādos brīžos der atcerēties dažus ieteikumus, lai dziļā mežā varētu orientēties un saprast, kur jādodas tālāk.

Sēņotājam noteikti iesakām ņemt līdzi mobilo tālruni, noderētu arī kompass vai karte. Der paturēt prātā, ka pati daba var būt kā orientieris, ja vien zināms, kur skatīties. Viens no dabas orientēšanās objektiem ir saule. Vasarā saule lec apvēršņa ziemeļaustrumu daļā, bet noriet ziemeļrietumos. Ziemā saule lec un noriet tuvāk dienvidiem. Savukārt dienas vidū, kad saule atrodas visaugstāk, tā vienmēr atrodas dienvidu pusē.

Orientēties var arī pēc kokiem un citiem dabas objektiem. Sūnas un ķērpji uz koku stumbriem, atsevišķi stāvošiem akmeņiem un ēku sienām parasti aug ziemeļu pusē vai arī to klājums ziemeļu pusē ir biežāks nekā citviet. Diezgan uzticams orientieris – koku miza, kas ziemeļu pusē parasti ir tumšāka un raupjāka. Īpaši tas raksturīgs bērziem.

Dodoties mežā, var būt noderīgi pavērot apkārtni un paturēt prātā kādu raksturīgu objektu – akmeni, celmu, krūmu, alu un citus, kas var būt kā orientieri, lai atrastu ceļu atpakaļ.

Daba mums sniedz ļoti daudz velšu, taču ieteicams sagatavoties, lai zinātu, kuras ņemt un kā tās izmantot!

Līva TUKIŠA, MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vecākā mežsaimniecības konsultante

Foto: MKPC arhivs

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

BRISELES GAITEŅOS

ES LAUKSAIMNIEKI PRET BUDŽETA SAMAZINĀŠANU

ES lauksaimnieku organizācijas *Copa-Cogeca* vadība jūnija vidū paziņoja, ka nevar pieņemt nākotnes ES Kopējas lauksaimniecības politikas (KLP) piedāvājumus, kas saistīti ar budžeta samazinājumu.

Augsta līmeņa sanāksmē ar pataban ES prezidējošās valsts Bulgārijas lauksaimniecības ministru ES lauksaimnieku organizācijas *Copa* prezidents Joahims Rukvīds norādīja: “Mēs nevaram pieņemt nekādus ES lauksaimniecības izdevumu samazinājumus. Spēcīgs budžets ir būtisks lauksaimniecības un lauku apvidu nākotnei. Mēs esam ļoti nobažījušies par Komisijas priekšlikuma ietekmi uz turpmāko KLP. Mēs

vēlamies, lai nākotnē tiktu izveidota spēcīga, konkurētspējīga un ilgtspējīga KLP ar vienotiem un vienkāršiem noteikumiem visā ES.”

Rukvīds norāda, ka ES lauksaimniekus bažīgus dara EK piedāvājums samazināt tiešos maksājumus, jo tie stabilizē lauksaimnieku ienākumus un palīdz viņiem labāk pārvaldīt ienākumu riskus. Lauksaimnieku ienākumi šobrīd esot vidēji tikai 40% no vidējās izpeļņas ES tautsaimniecībā un turpināsamazināties, izraisot izceļošanu no lauku rajoniem, jo īpaši jauniešu vidū. Savukārt ES lauksaimnieku kooperatīvu organizācijas *Cogeca* prezidents Tomass Magnusons uzsvēra, ka EK priekšlikumā ir arī pozitīvi elementi:

“Esam priecīgi redzēt, ka Komisija savā plānā pievērsusi lielāku uzmanību viedai lauksaimniecībai un riska pārvaldības pasākumiem. Platjoslas piekļuve ir būtiska, lai lauksaimnieki un kooperatīvi varētu izmantot tādas jaunas tehnoloģijas kā viedā lauksaimniecība un veicināt ražošanas atjaunošanu.” Viņš uzsvēra, ka svarīgi izveidot spēcīgu lauku attīstības plānu, lai nodrošinātu lauku reģionu dzīvotspēju, un brīdina, ka ierosinātais samazinājums radīs apdraudējumu.

EK 1. jūlijā nāca klajā ar piedāvājumu KLP 2021.-2027. gadam, piedāvājot ierobežot tiešo maksājumu atbalstu lielajām saimniecībām, kā arī lauku attīstībai. **■**

EFSA: NEONIKTINOĪDIEM LATVIJĀ NAV ALTERNATĪVAS

Eiropas pārtikas nekaitīguma iestāde EFSA ir pārbaudījusi zinātnisko pamatojumu neonitinoīdu pesticīdu ārkārtas atļaujām, kas tika piešķirtas septiņās ES dalībvalstīs 2017. gadā, tajā skaitā Latvijā.

EFSA gada sākumā veica izvērtējumu, vai neonitinoīdu izstrādājumus varētu aizstāt ar citiem pesticīdiem, un novērtēja alternatīvu preparātu, kas nav insekticīdi, pieejamību.

Izvērtējumu EFSA veica pēc EK pieprasījuma. Latvijā EFSA bija jāpārbauda divas ārkārtas atļaujas, ko 2017. gadā piešķirusi kompetentā valsts iestāde augu aizsardzības līdzekļiem, kas satur neo-

nikotinoīdu aktīvās vielas klotianidīnu un tiametoksamu. Atļaujas izsniedza ar mērķi izmantot preparātus pavasara eļļas rapša sēklām. EFSA tika lūgta īpaši izvērtēt, vai apdraudējums, ko rada šo preparātu nelietošana tik plašos apmēros, ir pietiekami liels, un vai to nevarēja ierobežot ar citiem saprātīgiem līdzekļiem. EFSA savāca un novērtēja informāciju par klotianidīna un tiametoksamas ārkārtas atļaujām Latvijā un sagatavoja novērtējuma ziņojumu par vienu kultūraugu/kaitēkļu kombināciju Latvijā. Ziņojumā norādīts, ka piešķirtās ārkārtas atļaujas neonitinoīdu lietošanai pavasara eļļas rapša apstrādei bijušas pamatotas un nav pieejamas pietiekamas alternatīvas kai-

tēkļu apkarošanai. EFSA atzīmē, kaut arī Latvijā var izmantot citas kaitēkļu apkarošanas metodes, tās nav pietiekami efektīvas, turklāt pastāv tehniski ierobežojumi to izmantošanai.

EK 2013. gadā uzlika ierobežojumus tādu pesticīdu lietošanai, kas satur aktīvās vielas klotianidīnu, tiametoksamu un imidakloprīdu, jo šīs vielas apdraud bišu veselību. Tomēr dalībvalstīm ir tiesības izsniegt ārkārtas atļaujas šo pesticīdu lietošanai, ja ir pierādījumi, ka konkrētus augu kaitēkļus nevar ierobežot ar citiem līdzekļiem. Pēc šādas atļaujas tika izsniegtas Bulgārijā, Igaunijā, Somijā, Ungārijā, Latvijā, Lietuvā un Rumānijā. **■**

ES AITU AUDZĒTĀJI SATRAUKTI PAR TIRGU

ES lauksaimnieku organizācija *Copa-Cogeca* jūnijā vērsa uzmanību uz nestabilo situāciju ES aitu tirgū, ko ietekmējis zemais patēriņš un cenas, un uzsvēra vajadzību pēc tirgus veicināšanas pasākumiem, lai palielinātu jēra gaļas patēriņu.

Runājot par tirgus situāciju, *Copa-Cogeca* darba grupas “Aitas un jēra gaļa” priekšsēdētāja Mišele Boidoina norāda, ka jēra gaļas patēriņš ES vidēji ir apmēram 2–2,5 kg uz vienu iedzīvotāju gadā, izņemot Grieķiju, kur tas ir vidēji 4,5 kg. Pirms vairākiem gadiem patēriņš esot bijis vidēji 18 kg uz vienu

cilvēku. Vienlaikus ES aitu audzēšanas apjomi pēdējos gados ir pieauguši par 6,8%, bet kazu – par 10,9%. Lai gan jēra gaļas cenas šogad esot salīdzinoši augstākas nekā pērn, tomēr tās joprojām tiek vērtētas kā ļoti zemas.

M. Boidoina uzskata, ka nozarei nepieciešami īpaši pasākumi, lai veicinātu gaļas noietu, audzētāju aprindām piesaistītu jauniešus, kā arī risinātu problēmas, kas saistītas ar plēsēju uzbrukumiem aitu ganāmpulkiem.

Francijas Aitu audzētāju organizācija jau ķērusies pie rīcības, – tā skolās rīkos nacionālās jēru dienas, lai izglītotu jaunus patērētājus par labumu, ko dod jēra

gaļas lietošana uzturā, kā arī demonstrēs dažādas jēra gaļas pagatavošanas receptes. Asociācija vēlas uzsvērt, ka jērs ir ļoti svarīgs minerālvielu un vitamīnu, piemēram, B6 un B12 avots. Tāpat asociācija vēlas atrast dažādus risinājumus aitu vilnas izmantošanai, kam daudzās ES valstīs īsti nav pielietojuma. EK Aitu un jēra gaļas darba grupas vadītājas ierosinājumu atbalsta arī Eiropas Parlamenta deputāts no Spānijas Esters Jeranza Garsia, kurš šobrīd gatavo EP ziņojumu par nākotnes KLP. Viņš norāda, ka KLP ir jāparedz īpašs atbalsts aitikopības nozarei. **■**

Informāciju sagatavoja **Iveta Tomšone**,
LLKC Apgāda vadītāja

Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu,
iesniegumu vai atskaiti.

LAUKU ATTĪSTĪBA

PIECU GADU LAIKĀ TOPĪSTA PARAUGSAIMNIECĪBA

Daugavpils novada Naujenes pagasta piemājas saimniecībā "Jaunusēli 2" Anna un Mihails Zeļaniki piecu gadu laikā izveidojuši īstu paraug-saimniecību. Tajā paši izmēģina jaunas dārzkopības metodes un labprāt dalās pieredzē ar citiem. Pirms neilga laika abi nomainījuši dzīvi pilsētā pret laukiem un sapratuši, ka ļoti labi var iztikt no tā, ko paši izaudzē. Bet, lai atvieglotu sev darbu un tiktu pie bagātīgas un veselīgas ražas, ievieš dzīvē visdažādākās dārzkopības metodes.

Rudenī aprītēs jau pieci gadi, kopš saimnieki Anna un Mihails Zeļaniki iestādīja pirmās avenes, bet tagad uz diviem hektāriem zemes izveidots īsts eksperimentālais lauks, kur aug milzīgs ogulāju dārzs ar desmitiem zemeņu, aveņu, kazeņu, upeņu, jāņogu, ķiršu, zīleņu, sausseržu, irbeņu, un pīlādžu šķirņu, kā arī ir dažādas eksotiskas dārza kultūras – kopā 22 dažādi ogu veidi. Pašu vajadzībām iekoptas dobes, ko saimniece sauc par "slinko saimnieču dārzu", jo tajā nav lieki jātērē laiks laistīšanai vai nezāļu ravēšanai. Saimnieki pastāsta, ka viņiem ir ierīkoti četri dārzi, kurus viņi paši nosaukuši par mazo, vidējo, lielo un tālo dārzu. Anna un Mihails visu savu mūžu ir dzīvojuši un strādājuši pilsētā, izaudzinajuši divus bērnus, bet, aizejot pensijā, pārcēlās uz Annas vecāku māju. Anna stāsta: "Sākumā bija doma īpašumu uzturēt kā vasarnīcu, bet vēlāk, pamazām iekopjot dārzu, radās doma, ka tomēr ir kaut kas jādara, bez darba dzīvot nevar."

Saimnieko četros zemes hektāros

Saimnieku īpašumā ir četri hektāri lauksaimniecībā izmantojamās zemes, no kuriem divus hektārus aizņem dārzs. Zemi ar traktoru neapstrādā, bet visu stāda dobēs. Daļa dārzeņu iestādīti

Foto: Inna Kolomijčuka

Anna un Mihails Zeļaniki

dobēs ar dēļu apmalēm, bet starp dobēm ir glīti izplauts zālājs. Saimniece pamāca, ka visu nopļauto zāli viņa liek dobei virsū, tas palīdz aizturēt mitrumu augsnē un pie viena ir labs mēslojums augiem. Satrūdot zālei, veidojas augiem tik nepieciešamās baktērijas un sliekas, kas irdina augsni. Salmu un zāles segas nepieciešamību Anna skaidro ar to, ka lielā sausumā tas ļauj saglabāt mitrumu augsnē, bet lielās lietavās ūdens šādās dobēs nekrājas, jo zem trūdošā slāņa mitinās sliekas, kas augsni ļoti labi drenē un novada lieko ūdeni. Zem ogulāju krūmiem viņa klāj veselus salmus, bet uz dārzeņu dobēm – smalcinātus. Vienus un tos pašus salmus viņa izmanto divus gadus. Piemēram, pirmajā gadā ar tiem noklāj kartupeļus, bet nākamajā gadā sasmalcina un uzklāj ķiploku dobēm.

Kur daudz ogu, tur daudz arī putnu. No vārnām un dažādiem putniem dārzā saimniece glābjas ar skaņas ierakstu, kurā ļoti skaļi dārzā atskaņo vanaga

kliedzienus. Ir uzstādīti arī dažādi vizuāli, kā arī vanagu un kraukļu skulptūras. Saimniece saka, ka tas ļoti palīdz.

Saimniecībā ļoti noder noliektas automašīnu riepas, no tām izgriezti lielie toveri, kas ierakti zemē un piepildīti ar kūdras substrātu, kurā aug krūmmellenes. Dārzā lieti noder arī dažādi būvmateriāli, piemēram, armatūras režģis. Agrā pavasarī to var saliekt puslokā virs gurķu vai baklažānu dobēm un pa virsu uzklāt agrotīklu. Vēlāk gurķu dobēs to atliec, nostiprina, lai gurķi var vīties uz augšu. Ir arī tāda dobe, kur gurķu vidū iestādīta kukurūza, pie kuras gurķi var aizķerties un vīties apkārt. Ja laksti neguļ uz zemes, tie nepūst un neslimo. Anna iesaka ik pa laikam nogriezt biezas gurķu lapas, lai vairāk gaismas un augi neslimotu.

Jāmeklē arī tas, kas vēl nav tirgū

Dārza mēslojumam saimniece lielos toveros gatavo kartupeļu mizu un zirgu mēslu raudzējumu, atsevišķi iemaisīts pelnu "kokteilis", ar tiem viņa laista savus krūmājus un dārzeņus. Ļoti nozīmīgs augsnes ielabošanai esot no Kalifornijas sliekām iegūtais humuss. Sliekām ierīkota neliela "ferma" turpat dārzā.

► 16. lpp.

Foto: Inna Kolomijčuka

Sāk gatavoties zilenes

Aug eksotiskās brīnumogas - aveņu un zemeņu krustojums

Arī šajā dārzā iemājojis sausserdis

◀ 15. lpp.

Saimniece stāsta, ka viņas dēls dzīvo Krievijā, kur arī vairākkārt ir saucis vecākus pārcelties uz dzīvi, tomēr saimnieki atteicās un izvēlējās savas dzimtas mājas, dzīvi laukos – tīrā vidē.

Saimniecībā ir trīs dīķi, kurus izmanto dārzu laistīšanai, tajos mitinās arī zivis. Ir arī dažas bišu saimes, kas nepieciešamas augļu koku un ogulāju apputeksnēšanai. Ar tām nodarbojas un aprūpē saimnieks.

Uzsākot saimniekošanu, Anna saprata, ka realizācijai nepietiek vien ar tādām ogām un dārzeņiem, kurus jau ir pierasts redzēt tirgū, bet ir jāmeklē kaut kas tāds, kā vēl nav tirgū. Saimnieki labumus no sava dārza realizē Daugavpils zemnieku vakara tirgū un piedalās dažādu svētku gadatirdziņos, kur saimnieku produkcija ir ļoti pieprasīta. "Janusēļu" ogas un dārzeņi ir daudz sulīgāki un smaržīgāki, pircējs to uzreiz pamana.

Par dārzu stāsta interneta blogā

Saimniekiem arī ziemā darba netrūkst, jo viņi mēģina dažādus ogu un dārzeņu pārstrādes veidus – sukādes, sīrupu, pastilu. Ziemā ir arī laiks piedomāt pie skaista un oriģināla iepakojuma. Saimnieki stāsta, ka arī viņu mazdēls ir ienesis interesantu jauninājumu vecvecāku saimniecībā. Mazdēls interneta vietnē www.youtube.com izveidojis blogu, ko nosaucis "Dārzā pie vecmāmiņas Aņas". Mazbērni ir uzdevinājuši videokameru un iemācījuši vecmāmiņu

ar to rīkoties un filmēt. Pašlaik saimniece jau uzfilmējusi un izvietojusi internetā aptuveni 60 videofilmīnās, kurās viņa stāsta par savu dārzu un dažādām augu audzēšanas metodēm, ko Anna izmēģina. Saimniece pastāsta, ka viņai šobrīd ir 3351 sekotājs no dažādām valstīm. Šogad, kad sāks nogatavoties avenes, saimniece uzsāks filmēšanu katrai aveņu šķirnei atsevišķi. Par lauksaimniecības popularizēšanu 2017. gada Naujenes pagasta lauksaimnieku un uzņēmēju ballē LLKC Daugavpils konsultāciju birojs izvirzīja un apbalvoja Annu un Mihailu Zeļanikus ar pateicības rakstu. Saimnieki ir arī Daugavpils novada Bērnu vasaras nodarbinātības programmas atbalstītāji, kā arī vienmēr ir pretimnākoši, atsaucīgi un aktīvi piedalās dažādos pasākumos. 2017. gadā Naujenes pagastā viesošanās laikā delegācija no Armēnijas apmeklēja Annas Zeļanikas saimniecību ar mērķi pārņemt pieredzi programmas "Lauku tūrisms un mazo saimniecību attīstība" ietvaros, jo tagad Daugavpils novada kartē ir parādīties vēl viens objekts, kuru ar lepnumu rāda novada viesiem.

Saimnieku nākotnes plāni

Sarunas laikā saimnieki spriež par to, ko vēlētos uzlabot saimniecībā. Viņi jau šoruden plāno pabeigt atpūtas zonas ierīkošanu – divu lapeņu būvniecību pie dīķiem, kā arī ierīkot

bērnu rotaļu laukumu.

Jau no pagājušā gada saimnieki pieņem tūristu grupas un vēlas vairāk attīstīt lauku tūrisma, lai saimniecību apciemo ģimenes ar bērniem, jo šeit ir ekoloģiski tīra vide, bērni var redzēt, kā aug ogas un tās var ņemt un ēst tieši no krūmiem. Te ir vērts paciegties vien tāpēc, ka pilsētas vide nogurdina, un visas grūtības atsvēr lauku miers un klusums. Šeit ir īstā vieta, lai baudītu laukus un dabas veltes. **III**

Inna KOLOMIJČUKA,
Daugavpils un Ilūkstes novada
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts:
inna.kolomijcuka@llkc.lv
tālr. 27824131

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgādā

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads,
LV-3018
Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapa" redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespiests "UnitedPress Tipogrāfija"

"Lauku Lapa" var abonēt Latvijas
Pastā, abonēšanas indekss 1163.
Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma
"Lauku Lapa" rakstus, atsaucē
obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem
Apgāda rakstiska atļauja.